

นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในการพัฒนาการท่องเที่ยว

วันที สว่างอารมณ์*

*โปรแกรมวิชาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา 1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

สถานการณ์ของโลกยุคปัจจุบันต้องประสบกับปัญหาด้านการผลิต การตลาด การส่งออกสินค้าทั้งที่เป็นผลิตผลทางการเกษตร และผลิตผลทางอุตสาหกรรม อันเนื่องมาจากการขาดแคลนทรัพยากร วัตถุดิบพลังงาน และปัญหาด้านการกีดกันทางการค้า ปัจจัยเหล่านี้มีผลทำให้อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว มีความสำคัญมากขึ้น เพราะการท่องเที่ยวทำให้มีการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศ มีส่วนช่วยในด้านดุลการค้าและการชำระหนี้ของประเทศ อีกทั้งยังมีการจ้างงานกระจายรายได้ ทำให้เกิดการกระตุ้นการผลิตให้เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึงการเดินทางใดๆ ที่เป็นการเดินทางที่อยู่ในเงื่อนไข 3 ประการคือการเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยประจำไปยังสถานที่อื่นๆ เป็นการชั่วคราว การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ

มิได้ถูกบังคับ และเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม แต่มิใช่เดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ ความหมายของการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้กำหนดขึ้นในปี ค.ศ. 1963 ในการประชุมว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี เพื่อให้ประเทศสมาชิกขององค์การการท่องเที่ยวโลก (องค์การการท่องเที่ยวสากล) นำไปพิจารณาเป็นแนวทางให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน มีมาตรฐานเดียวกัน เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวนำไปสู่การบริหารจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

นวัตกรรม (innovation) เป็นการสร้างสรรค์แนวคิดหรือการประดิษฐ์สิ่งของหรือวิธีการใหม่ นวัตกรรมต้องทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สร้างสรรค์แล้ว ยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ

ความเป็นมาของการท่องเที่ยว

คำว่า การเดินทาง ซึ่งคำภาษาอังกฤษใช้ คำ Travel มีที่มาจากคำในภาษาฝรั่งเศสว่า Travail หมายถึง การทำงาน การเดินทางในอดีตมีความหมายว่าเป็นการทำงานหนัก เพราะในอดีตการเดินทางของมนุษย์ต้องไปโดยทางเท้าเป็นสำคัญ (นิคม จารุมณี, 2535 : 11) ต่อมา มนุษย์เริ่มรู้จักใช้ลาและสัตว์อื่นๆ ในการเดินทาง จึงทำให้การเดินทางได้มีการพัฒนาไปใช้วิธีการอื่นๆ เช่นการเดินทางโดยทางน้ำ ทางทะเล และทางอากาศ เป็นต้น

1. การเดินทางท่องเที่ยวในสมัยโบราณ

การเดินทางท่องเที่ยวในสมัยโบราณมีวิวัฒนาการควบคู่มากับวิถีชีวิตและการดำรงชีพ โดยมีระยะเวลายาวนานมาตั้งแต่ยุคหินเก่า (Paleolithic or old stone age) ประมาณ 2,000,000-8,000 ปีก่อนคริสตกาลจนถึงปัจจุบัน ความเจริญของสังคมทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเดินทางด้วยเท้า ใช้แรงงานสัตว์ การคิดค้นเครื่องผ่อนแรงลักษณะต่างๆ ที่ขึ้นอยู่กับ การประดิษฐ์คิดค้นยานพาหนะและการพัฒนาเส้นทาง การเดินทางรวมทั้งช่องทางการแสวงหาความสะดวกสบายในการเดินทางประเภทต่างๆ

การเดินทางในอดีตมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการแสวงหาอาชีพใหม่ การหาอาหาร การติดต่อค้าขายระหว่างหมู่บ้านชนหมู่บ้านและเมือง หลบหลีกภัยอันตราย เหตุผลทางการเมือง ซึ่งแตกต่างไปจากเหตุผลของการเดินทางในสมัยปัจจุบัน เพราะสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก คนในยุคปัจจุบันส่วนใหญ่มีการเดินทางด้วยเหตุผลทางสังคมเป็นหลัก ประกอบกับการดำรงชีวิตที่กำลังเป็นอยู่ทุกวันนี้เต็มไปด้วยการแข่งขันในทุกๆ ด้าน เต็มไปด้วยความกดดันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่นๆ จึงทำให้เหตุผลในการเดินทางยุคปัจจุบันแตกต่างไปจากในอดีตเป็นอันมาก

ถ้าย้อนไปพิจารณาถึงการเดินทางในอดีตตั้งแต่ปรากฏหลักฐานกำเนิดและ

แหล่งอารยธรรม และทำให้เกิดระบบการ
ท่องเที่ยวเกิดขึ้น กล่าวคือเป็นบริเวณที่มีน้ำ
บริโภคพอเพียงอย่างถาวร ตั้งอยู่บนแม่น้ำสอง
สายคือแม่น้ำไทกริส (Tigris) และยูเฟรติส
(Euphrates) ดินแดน มีลักษณะคล้ายรูป
พระจันทร์เสี้ยวเป็นรูปครึ่งวงกลมผืนใหญ่ทอด
โค้งขึ้นไปบนฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและอ่าว
เปอร์เซีย สภาพภูมิอากาศร้อน อีกทั้งอยู่บน
ตำแหน่งที่เป็นศูนย์กลางของเอเชีย แอฟริกา
และยุโรป การดำรงชีพของผู้คนส่วนใหญ่ทำ
การเกษตรกรรม มีการปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหาร
ในการเลี้ยงชีพ ซึ่งนับเป็นดินแดนแห่งแรก
ของประวัติศาสตร์มนุษย์ที่ตั้งถิ่นฐานเป็นการ
ถาวรแทนการเร่ร่อนล่าสัตว์อย่างในยุคก่อน

ความอุดมสมบูรณ์แห่งลุ่มน้ำทั้งสอง
สายนี้เป็นสิ่งดึงดูดให้ผู้คนเดินทางมาตั้งหลัก
แหล่ง มีการติดต่อค้าขาย แต่สภาพอากาศที่
ร้อนทำให้ผู้คนขาดความกระตือรือร้น เมื่อมีชน
กลุ่มอื่นมารุกรานทำให้มีการผลัดเปลี่ยนผู้เข้ามา
ครอบครองดินแดนหลายครั้ง จึงกลายเป็นบ่อ
เกิดอารยธรรมของชนต่างๆ ที่เข้าครอบครอง
พื้นที่ ดังนั้นดินแดนอาณาจักรเมโสโปเตเมีย
มนุษย์จึงมีการคิดค้นนวัตกรรม (innovation)
เพื่อตอบสนองความเป็นอยู่ให้สะดวกสบายขึ้น
ได้แก่ การใช้ชีวิตอยู่เป็นรวมกันเป็นสังคม การ
ทำการเกษตร การใช้เกวียน การประดิษฐ์รถ
เทียมม้า การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำ การ
ประดิษฐ์ตัวอักษร การใช้เงิน และการสร้าง

2. แหล่งกำเนิดอารยธรรมการเดินทาง

ดินแดนเมโสโปเตเมียซึ่งเป็นดินแดนที่
ตั้งอยู่ที่ลุ่มแม่น้ำไทกริส-ยูเฟรติส หรือประเทศ
อิรักในปัจจุบัน เมโสโปเตเมียเป็นชุมชนที่
สำคัญในยุคโบราณแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญ
และเป็นบ่อเกิดอารยธรรม (cradle of
civilization) (Weaver and Oppermann, 2000:
56) คาดกันว่าเป็นดินแดนแรกที่มีรูปแบบการ
เดินทางที่ชัดเจน ตามที่ปรากฏหลักฐานพบว่า
มีปัจจัยหลายประการที่ทำให้ดินแดนแห่งนี้เป็น

โดยสรุปในแง่มุมมองของการพัฒนาทางเทคโนโลยีซึ่งมีทั้งการสร้างสรรค่นวัตกรรมและการประดิษฐ์ อาจกล่าวได้ว่าดินแดนเมโสโปเตเมียเป็นแหล่งประดิษฐ์คิดค้นเบื้องต้นที่ผลของการประดิษฐ์นำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานและความสามารถในการเดินทางท่องเที่ยว การพัฒนาสังคมหมู่บ้านเป็นชุมชนเมือง มีการใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน และมีการใช้ตัวอักษร

วิวัฒนาการของการท่องเที่ยวนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแบ่งออกเป็น 6 ยุค (วินิจวีรยางกูร, 2532 :10) คือ

1. ยุคโบราณ (The ancient era)
2. ยุคการปกครองด้วยระบบอาณาจักร (Empire era)
3. ยุคตกต่ำและยุคฟื้นฟู (The decline and revival era)
4. ยุคการท่องเที่ยวที่ยิ่งใหญ่ (The grand tour era)
5. ยุครอยต่อก่อนยุคปัจจุบัน (The transition era)
6. ยุคการท่องเที่ยวสมัยใหม่ (The modern)

นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในพัฒนาการของการท่องเที่ยว

ถ้าย้อนไปในประวัติศาสตร์ยุคกรีกอันเป็นนครรัฐเก่าแก่โบราณ ที่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันออกเฉียงของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ด้านเอเชียไมเนอร์ มีลักษณะเป็นนครรัฐ (city state) ซึ่ง

เป็นหน่วยการเมืองหรือโพลิสที่มีอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ อาณาจักรกรีกประกอบด้วยโพลิสมากมายแต่โพลิสที่สำคัญได้แก่นครรัฐเอเธนส์และนครรัฐสปาร์ตา นครรัฐเอเธนส์เป็นศูนย์กลางของความเจริญต่างๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวิทยา รวมทั้งปรัชญา มีโบราณสถานและโบราณวัตถุจำนวนมาก ส่วนนครรัฐสปาร์ตาเป็นนครรัฐเผด็จการ มีความมั่นคงเข้มแข็งทางการทหาร มีความเป็นระเบียบวินัยแก่กล้าในการรบ

อารยธรรมของเอเธนส์เสื่อมลงเมื่อพ่ายแพ้แก่นครรัฐสปาร์ตาในช่วงเวลาประมาณ 400 ปีก่อนคริสต์ศักราช คุณลักษณะที่ดีของกรีกคือเป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้ มีวิจารณ์ญาณที่ดี ชอบค้นคว้าหาเหตุผลสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตน และชุมชนที่อยู่ห่างออกไป นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีความละเอียดอ่อน จิตใจงดงามมีพลังความสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ วิถีชีวิตของผู้คนในสมัยอาณาจักรกรีกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพกสิกรรม มีการค้าเพราะนครรัฐส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ดังนั้นเส้นทางน้ำจึงเป็นเส้นทางที่สำคัญ ชาวกรีกมีการขยายการค้าไปยังตะวันออก และบางส่วนในแอฟริกาด้วยการคมนาคมทางน้ำเป็นหลัก

การพัฒนนาการท่องเที่ยวในยุคอาณาจักรกรีกได้ชื่อว่าเป็นสมัยที่มีการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง การเดินทางท่องเที่ยวในสมัยนั้นมิวัตถุประสงค์ใน

ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมพบว่ามี การประดิษฐ์เงินตราขึ้นใช้เป็นที่ยอมรับระหว่าง ประเทศ มีการใช้ภาษากรีกเป็นภาษาที่ใช้เป็น สื่อกลางในการติดต่อกันระหว่างประเทศใน แถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน สิ่งที่สำคัญประการ หนึ่งในยุคกรีกก็คือมีการให้บริการช่วยเหลือ แนะนำสถานที่ต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวรวมทั้ง การบริการอย่างอื่นๆ ด้วย โดยคำว่ามัคคุเทศก์ ในภาษากรีกเรียกว่า พรอกซิโม (Proximo) เกิดขึ้นในยุคนี้ อาชีพมัคคุเทศก์จึงนับเป็น อาชีพที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในยุคนั้น

ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้นขณะที่ อาณาจักรกรีกเจริญรุ่งเรืองก็เกิดอาณาจักรโรมัน ในคาบสมุทรอิตาลี โดยทัสนะของซีกโลก

ตะวันตกโรมันจัดว่ามีการพัฒนาสูงสุดของ อารยธรรมโบราณ (คณะอักษรศาสตร์, 2540: 163) ทั้งนี้เพราะมีการรวมดินแดนทั้งหมด ตั้งแต่สก็อตแลนด์ตอนเหนือสุดจรดลุ่มน้ำ ยูเฟรติสทางด้านทิศใต้และทิศตะวันออกเข้าเป็น หน่วยเดียวกันคือจักรวรรดิโรมัน (Roman Empire) อาณาจักรนี้ได้รับอิทธิพลมาจาก อารยธรรมของกรีก มีการถ่ายทอดไปสู่ซีกโลก ตะวันตกทั้งด้านภาษา ตัวอักษร กฎหมาย การเมืองและศิลปวิทยาแขนงต่างๆ

ชาวโรมันได้รับการถ่ายทอด อารยธรรมมาจากชาวกรีกซึ่งมีอิทธิพลเหนือ ดินแดนภูมิภาคนั้นประมาณ 8 ศตวรรษก่อน คริสต์ศักราช โรมันได้รับสมญาว่าเจ้าแห่ง ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน สืบเนื่องมาจากว่า ประมาณ 500 ปีก่อนคริสต์ศักราช โรมันมี กองทัพที่มีความสามารถแข็งแกร่ง กล่าวหาญ อดทน มีระเบียบวินัยมีอาวุธที่มีประสิทธิภาพ ในสมัยนั้น สามารถมีอิสระเหนือการปกครอง จากชนกลุ่มอื่นๆ มีการขยายอำนาจปกครอง เหนือดินแดนคาบสมุทรอิตาลี ประสบชัยชนะ ทุกดินแดนที่กองทัพโรมันแพร่อำนาจไปถึง

เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นใน ยุคนั้นที่สำคัญได้แก่เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทางด้านการก่อสร้างเช่น การสร้างถนนเชื่อมต่อกับกรุงโรมเพื่อใช้เป็นเส้นทางลำเลียงเสบียง อาหารและการปกครองดูแลดินแดน ชาวโรมัน

การพัฒนาการท่องเที่ยวยุคอาณาจักรโรมันพบว่ามีปัจจัยที่เอื้อต่อการเดินทางท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ทำให้การท่องเที่ยวในยุคนั้นเติบโตอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ปัจจัยที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวมีหลายประการ อาทิ อาณาเขตที่กว้างขวางตั้งแต่สก็อตแลนด์ตอนเหนือสุดจรดแม่น้ำยูเฟรติสด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก สภาพที่มีความมั่นคงทางการเมือง การเมือง เศรษฐกิจและสังคมทำให้มีความปลอดภัยในการเดินทาง มีการพัฒนาระบบการคมนาคม สร้างและขยายถนนที่ดีทั่วราชอาณาจักรมีการเชื่อมโยงถนนสายต่างๆ จนมีคำกล่าวที่ว่าถนนทุกสายมุ่งสู่กรุงโรม (every road leads to Rome) นอกจากนี้ชนชั้นกลางมีแรงจูงใจในการทำการค้าและการพาณิชย์ยังส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นอย่างดี ซึ่งนับเป็นปัจจัยเสริมเรื่องการเดินทางท่องเที่ยวอีกด้านหนึ่ง เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นอีกประการในยุคนี้คือการผลิตเหรียญกษาปณ์ขึ้นเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและใช้บริการสำหรับผู้เดินทาง และโรมันมีกฎหมายคุ้มครองชาวโรมันที่เดินทางมิให้ได้รับการตัดสินต้องโทษจำคุกโดยศาลอื่นๆ ที่อยู่นอกอาณาจักรโรมัน ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมทางสังคมที่คุ้มครองชาวโรมันที่เดินทางท่องเที่ยวหรือไปค้าขายที่ออกไปนอกราชอาณาจักร

สถานที่ที่ชาวโรมันชอบไปเยือนที่สำคัญแห่งหนึ่งคือกรีก โดยเฉพาะไปเพื่อการท่องเที่ยวซึ่งขณะนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรโรมัน ผู้เขียนหนังสือนำเที่ยวเล่มแรกของโลกคือพอซานิแอส(Pausanias) เป็นชาวกรีก ได้เขียนหนังสือเรื่อง **Guide to Greece** จำนวน 10 ชุด ในคริสต์ศักราช 170 มุ่งเน้นให้ชาวโรมันเดินทางท่องเที่ยวไปยังกรีซ (Mill, 1990: 5) เป็นหนังสือที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับโบราณสถานและโบราณวัตถุของกรีก รวมทั้งนิยายปรัมปราและอภินิหารของเทพเจ้าของกรีก นอกจากนี้ผลของการประดิษฐ์แท่นพิมพ์ในศตวรรษที่ 15 ทำให้การตีพิมพ์สิ่งพิมพ์และหนังสือขยายตัวอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ชาวโรมันยังเป็นผู้มีนิสัยดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนเองอย่างดี นวัตกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจึงมีกำเนิดมาตั้งแต่ครั้งโรมันเรื่องอานาจ โดยนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปอาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพตามเมืองต่างๆ ทั่วราชอาณาจักร ปัจจัยที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคนี้อีกประการหนึ่งคือการพัฒนาที่พักแรม มีการจัดสร้างที่พักแรมตลอดเส้นทางเดินทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและนักธุรกิจที่เดินทางไปทำการค้า มีการพัฒนาบ้านหลังที่สองคือบ้านพักตากอากาศ (villas) ตามริมทางตั้งแต่กรุงโรมมุ่งสู่ตอนใต้ถึงเมืองเมเปิ้ลตามชายทะเลที่มีทิวทัศน์สวยงาม บริเวณบ่อน้ำแร่หรือบริเวณเชิงเขาเกิดขึ้นในสมัยโรมัน

ในยุคกลางหรือยุคอารยธรรมยุโรปสมัยกลาง กรุงโรมซึ่งเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรโรมตะวันตกพิชิตลงจากการรุกรานของชนเผ่าเยอรมัน (Germanic tribe) ในช่วงที่โรมันกำลังล่มสลายนั้นมีอารยธรรมหนึ่งก่อตัวขึ้นมาอย่างช้าๆ ในดินแดนยุโรปตะวันตกเรียกว่าอารยธรรมของยุโรปสมัยกลาง (ค.ศ. 1,100-1,500) โดยชนเผ่าเยอรมันเป็นผู้สร้างขึ้นมา สมัยกลางนี้ผู้คนยึดมั่นในคริสต์ศาสนาเชื่อมั่นว่าศาสนาจักรสามารถชี้ชะตาและอนาคตของมนุษย์ ความเชื่อเดิมของโรมันที่นับถือเทพเจ้าเสื่อมลง กรุงโรมและกรุงคอนสแตนติโนเปิลกลายเป็นศูนย์กลางคริสต์ศาสนามาตั้งแต่บัดนั้น มีอิทธิพลเหนือวิทยาการด้านต่างๆ ทุกสาขา

การท่องเที่ยวในสมัยกลางประชาชนมีการตื่นตัวในการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์

ต่างกัน มีการเดินทางเพื่อการจาริกแสวงบุญ นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสถานที่ซึ่งคนเคารพบูชา รูปแบบการเดินทางที่สำคัญเกิดขึ้นกับสงครามครูเสด (ค.ศ. 1095-1291) กล่าวคือแม้ว่านักบวชครูเสดจะมีสำนักท่องเที่ยว แต่นักบวชเหล่านี้ต่อสู้เพื่อปลดปล่อยดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ให้รอดพ้นจากการคุกคามของมุสลิม นักบวชเหล่านี้เปรียบเสมือนผู้แสวงบุญที่ทำให้ชาวโลกรู้จักยุโรปอีกครั้ง เกิดมีการใช้ใบอนุญาตเพื่อไปแสวงบุญในปี ค.ศ. 1388 นับว่าเป็นนักเดินทางที่ต้องถือหนังสือเดินทางเป็นครั้งแรกของโลก ถือเป็นที่มาของ หนังสือเดินทาง (Passport) ซึ่งมีวิวัฒนาการต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันหนังสือเดินทางที่ใช้กันจะเป็นหนังสือเดินทางแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Passport) เป็นหนังสือเดินทางที่มีคุณลักษณะเฉพาะทางเทคนิค (technical specifications) ตามข้อกำหนดขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) ซึ่งมีความสัมพันธ์พิเศษคือ มีการบันทึกข้อมูลชีวภาพ (biometric data) ได้แก่ ลายนิ้วมือ รูปใบหน้า ไว้ใน Contact less Integrated Circuit ซึ่งฝังอยู่ในเล่มหนังสือเดินทาง สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง Automatic Gate ณ จุดผ่านแดนระหว่างประเทศ ซึ่งสะดวกในการเดินทางเข้าออก หนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถป้องกันการปลอมแปลงได้สูง และสามารถตรวจสอบเพื่อ

การเริ่มต้นพัฒนาการท่องเที่ยวยุคใหม่เกิดขึ้นในยุคที่ยุโรปแสวงหาอาณานิคม การสำรวจของโคลัมบัส (Columbus) และแมกเจลแลน (Magellan) กิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งส่วนมากยังจำกัดอยู่บริเวณยุโรป มีลักษณะคล้ายกับที่ชาวโรมันเคยดำเนินการมาแล้วในพื้นที่ชนบทของอิตาลี (Towner, 1996: 45) มีการสร้างบ้านพักตากอากาศ มีการปรับปรุงเทคโนโลยีด้านการคมนาคมเพื่อความสะดวกต่อการเดินทางในระยะไกลภายในทวีป

ยุคการเดินทางที่ยิ่งใหญ่ (grand tour) โดยอังกฤษเป็นผู้นำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวของคนหนุ่มเกิดขึ้นประมาณศตวรรษที่ 18 เพื่อแสวงหาความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และด้านอื่นๆ สถานที่ที่นักท่องเที่ยวในยุคนี้มุ่งไปคือประเทศอิตาลี ใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวประมาณ 3 ปี เพื่อเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมประเพณีและภาษา ประเทศต่อไปคือฝรั่งเศสและเยอรมนี โดยการท่องเที่ยวในยุคนี้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อการศึกษา ในยุคนี้มีหนังสือประเภทคู่มือการเดินทางเกิดขึ้นเพื่อแนะนำการกำหนดแผนการเดินทาง หนังสือประเภทนี้มีการพัฒนาขึ้นมาตามลำดับเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในยุคนี้มีหลากหลายที่

สำคัญคือการประดิษฐ์เครื่องพิมพ์และเทคโนโลยีการพิมพ์เพื่อรองรับหนังสือที่เกิดขึ้น ยุครอยต่อก่อนยุคปัจจุบันเริ่มต้นมาในช่วงประมาณหลังทศวรรษ 1750 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก ประชาชนเริ่มอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองมากยิ่งขึ้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำรงชีวิตและวิถีการท่องเที่ยว ยุโรปมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมเกิดขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 แล้วจึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญขึ้นในโลกหลายประการ (วินิจ วีรยางกูร, 2532: 14-15) ดังนี้

1. มีการคิดค้นเครื่องจักร เครื่องมือขึ้นใช้แทนแรงงานคนสำหรับการผลิตสินค้า
  2. มีการค้นพบพลังงานชนิดใหม่ๆ และมีการนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการ เฉพาะอย่างยิ่งนำมาใช้ในการขนส่งทำให้มีความรวดเร็วและประหยัด
  3. มีการขุดค้นทรัพยากรธรรมชาติใหม่ๆ ขึ้นมาใช้เช่น แร่โลหะที่สามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่รวมทั้งนำไปใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างได้ด้วย
  4. มีการค้นพบวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการผลิต ก่อให้เกิดอาชีพใหม่ๆ สินค้าใหม่ๆ ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการเดินทางและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมาก
- ประมาณทศวรรษ 1870 สถานที่ท่องเที่ยวชายทะเลได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อใช้

ระหว่าง ค.ศ.1880-1950 มีปัจจัยสำคัญสองประการที่มีผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศและการท่องเที่ยวภายในประเทศทำให้ต้องหยุดชะงัก คือการเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกในทศวรรษ 1890 และ 1930 ตลอดจนมีการเกิดสงครามโลกสองครั้งคือ ครั้งที่หนึ่งเกิดขึ้นระหว่าง ค.ศ. 1914-1918 แต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่งแล้ว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญขึ้นมาอีกในทศวรรษ 1920 แต่อีก 10 ปีต่อมาคือ ค.ศ. 1930 เกิดชะงักใหม่เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำอีกครั้ง จนเกิดสงครามโลกครั้งที่สองใน ค.ศ.

1939-1945 หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมามีปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นมาก รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นหลังสงครามนี้เป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวยุคปัจจุบัน

ปัจจัยที่สำคัญสองประการที่ผลักดันการท่องเที่ยวคือ ระบบการคมนาคมและการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้โลกเล็กลง ชนชั้นกลางที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีรายได้แน่นอนและดีขึ้น ทำให้ชนชั้นกลางที่มีจำนวนมากสามารถเดินทางท่องเที่ยวไปยังที่ต่างๆ ด้วยค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงมากนัก ปัจจัยประการที่สองคือผลจากสงครามทำให้คนจำนวนมากต้องมาติดต่อกัน ทำงานร่วมกัน เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรม ภาษา วิถีการดำเนินชีวิตต่างๆ เหล่านี้ทำให้มีความเข้าใจเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นปัจจัยที่สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบกับยุคนี้บรรดากรรมกรที่ทำงานอยู่ตามโรงงานอุตสาหกรรมมีการรวมตัวในรูปสหภาพแรงงาน จึงมีบทบาทในการต่อรองกับผู้บริหารโรงงาน มีการเรียกร้องค่าจ้างและสวัสดิการต่างๆ เพิ่มขึ้น ได้รับค่าจ้างสูงขึ้น มีวันหยุดเพิ่มขึ้น ทำให้คนเหล่านี้มีเงินและเวลาพอที่จะไปแสวงหาความสุข โดยการพักผ่อนหรือการเดินทางท่องเที่ยว

เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในยุคนี้ ที่มีส่วนส่งผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคือ หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ.

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เริ่มเป็นที่รู้จักครั้งแรกในทศวรรษ 1980 ในลักษณะที่เป็นนวัตกรรมใหม่ของการท่องเที่ยว (Ecotourism as a Novelty) โดยมีการนำหลักการของนิเวศวิทยามาประยุกต์ใช้กับเรื่อง การท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการอนุรักษ์ ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เป็นการ

ท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสภาพธรรมชาติรูปแบบ ใดรูปแบบหนึ่งที่ไม่สร้างปัญหาให้แก่สภาพ สิ่งแวดล้อม สืบเนื่องมาจากกิจกรรมของมนุษย์ ทำให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมของโลกมิ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการ ท่องเที่ยวแบบดั้งเดิม (Conventional tourism) ซึ่งเน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ และเน้นการเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ แต่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศ มีผลทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว เกิดความ เสื่อมโทรมไม่สามารถฟื้นตัวปรับคืนสู่สภาพ เดิมด้วยตนเอง ประกอบกับเริ่มมีกระแสการ อนุรักษ์สภาพแวดล้อมเกิดขึ้นใน ค.ศ. 1972 (พ.ศ. 2515) โดยมีแนวคิดการท่องเที่ยวของคน กลุ่มหนึ่งในยุโรปและอเมริกาที่ไม่พอใจการ ท่องเที่ยวแบบเดิม เห็นว่าทรัพยากรบนโลกมี จำกัดไม่สามารถใช้อย่างฟุ่มเฟือยได้อีกต่อไป แล้ว จึงเกิดกระแสความคิดการปรับ กระบวนการและวิสัยทัศน์ของการท่องเที่ยวเสีย ใหม่ การเรียกร้องนี้ได้รับการตอบสนองจาก ทุกฝ่ายเป็นอย่างดี ทำให้เกิดการประชุมนานาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) เรียกว่า Global'90 Conference ผลจากการประชุมครั้งนี้ ทำให้เกิดหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งได้แก่รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นั้นเอง

สรุป

การท่องเที่ยวเป็นนวัตกรรมที่ชาวโรมันคิดค้นขึ้นมา นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวมีหลายอย่าง เพราะการท่องเที่ยวมีวิวัฒนาการมาพร้อมกับวิวัฒนาการของมนุษยชาติ มีทั้งนวัตกรรมที่เป็นอาชีพและสิ่งประดิษฐ์เกิดขึ้นได้แก่ อาชีพมัคคุเทศก์ หนังสือเดินทาง ซึ่งสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้หนังสือเดินทางมีผลวัฒมาเป็นหนังสือเดินทางแบบ E-Passport ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนา Webpage เพื่อใช้ในการส่งเสริมการขายแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้ก่อนตัดสินใจซื้อบริการ

นวัตกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่มีกำเนิดมาตั้งแต่ครั้งโรมันเรื่องอำนาจมีผลวัฒมาเป็นกรท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในรูปแบบต่างๆ ดังที่พบเห็นในปัจจุบัน นวัตกรรมที่เป็นกระบวนการคิดได้แก่การที่โทมัสคุกได้วางรากฐานของการท่องเที่ยวที่มีการคิดราคาแบบเหมาจ่าย นวัตกรรมใหม่ของการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่เพิ่งเกิดขึ้นในทศวรรษ 1980 คือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการนำหลักการของนิเวศวิทยามาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีนวัตกรรมที่เป็นกรคิดค้นเพื่อตอบสนองความเป็นอยู่ให้สะดวกสบายขึ้นได้แก่ การใช้ชีวิตอยู่เป็น

รวมกันเป็นสังคม การทำการเกษตร การใช้เกวียน การประดิษฐ์รถเทียมม้า การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำ การประดิษฐ์ตัวอักษร การใช้เงิน การสร้างถนน การสร้างสถานที่พักผ่อน การพัฒนายานพาหนะในการเดินทาง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างฐานข้อมูล การท่องเที่ยว การสื่อสาร และการคมนาคม

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). การดำเนินงานเรื่อง **Ecotourism ในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กงสุลใหญ่ ณ นครชิคาโก สหรัฐอเมริกา. (2550). หนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์. Online Available: <http://www.thaichicago.net/clate/passport.html> (3/04/2550)
- คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2540). **อารยธรรมสมัยโบราณ- สมัยกลาง (พิมพ์ครั้งที่ 7)** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นิคม จารุมณี. (2535). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว** (เอกสารวิชาการฉบับที่ 53). กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานันทนาการกรมการฝึกหัดครู.
- วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- วินิจ วีรยางกูร. (2532). **การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2546). **ปฏิสัมพันธ์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- Chafe, Z. (2004). **Consumer demand and operator support for socially and environmentally responsible tourism**. CESD/TIES Working Paper No. 104 a, February 2004.
- Diamantis, D. (2004). **Ecotourism management and assessment**. London : Thomson.
- English, P. (2007). **The evolution of ecotourism**. Online available: [http:// www.tropicalnature.org/evolution .htm](http://www.tropicalnature.org/evolution.htm) (5/02/07).
- Eugenio, Y. (2004). Note from the World Tourism Organization. In Diamantis, D. (ed.). **Ecotourism management and assessment**. London: Thomson.
- Mill, R. C. (1990). **Tourism : The international business**. New Jersey: Prentice-Hall International.
- Towner, J. (1996). **An historical geography recreation and tourism in the western world**. Sydney: John Wiley & Sons.
- Weaver, D., and Oppermann, M. (2000). **Tourism management**. Sydney: John Wiley & Sons.